

UDC 37.011.3: 811-051-027.63(477+44)  
DOI: 10.34671/SCH.NBR.2020.0403.0006

## ПОРІВНЯЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ В УКРАЇНІ ТА ФРАНЦІЇ

© 2020

ORCID: 0000-0001-7797-3466

**Мединська Аліна Валентинівна**, аспірантка кафедри міжнародних відносин та туризму  
*Хмельницький національний університет*

(29000, Україна, Хмельницький, вулиця Інститутська, 11, e-mail: medunya1@gmail.com)

**Анотація.** У статті розглянуто сучасний стан систем професійного розвитку вчителів іноземних мов в Україні та Франції, здійснено комплексний компаративний аналіз їх організаційно-педагогічних умов, запропоновано шляхи їх вдосконалення. Актуальність дослідження підтверджується нагальною потребою професійного вдосконалення вчителів у світлі сучасних освітніх реформ, вагомим внеском у яке може слугувати впровадження передового зарубіжного досвіду. Доцільним є вивчення прикладу Франції, країни, яка створила першу модель післядипломної освіти, а також розробила для неї нормативно-правове забезпечення. Метою дослідження є виявлення прогресивних ідей французького досвіду на основі цілісного порівняльно-педагогічного аналізу професійного розвитку вчителів іноземних мов в Україні та Франції й розробка рекомендацій щодо їх використання у системі безперервної педагогічної освіти України. У ході роботи використано такі методи як: структурно-семантичний, компаративно-педагогічний, пошуковий, прогностичний. Зазначений аналіз здійснено за наступними критеріями: поняттєво-категоріальний апарат, управління і контроль за якістю, нормативно-правова база, фінансування, форми, види, моделі, суб'єкти підвищення кваліфікації / провайдери, зміст програм, методи, провайдери міжнародної академічної мобільності, дистанційна освіта, мовний спектр, провайдери професійного розвитку вчителів державної мови як іноземної, асоціації / об'єднання вчителів іноземних мов. Результатами дослідження виявлено спільні та відмінні ознаки української та французької систем післядипломної освіти вчителів іноземних мов, що дозволило визначити недоліки організаційно-педагогічних умов професійного розвитку в Україні. Виконане дослідження послугувало підґрунтям для розробки науково-методичних рекомендацій щодо імплементації виявлених прогресивних ідей французького досвіду професійного розвитку вчителів іноземних мов в освітньому просторі України за концептуальним, нормативно-регулятивним, організаційно-управлінським, навчально-методичним, науково-дослідницьким, кваліметричним та фінансовим напрямками.

**Ключові слова:** професійний розвиток вчителів, вчителі іноземних мов, Франція, післядипломна освіта, підвищення кваліфікації вчителів, реформа освіти, порівняльно-педагогічний аналіз, порівняльна педагогіка.

## COMPARATIVE-PEDAGOGICAL ANALYSIS OF FOREIGN LANGUAGE TEACHERS' PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF IN UKRAINE AND FRANCE

© 2020

**Medynskaya Alina Valentinovna**, postgraduate student of the Department  
of International Relations and Tourism  
*Khmelnytsky National University*

(29000, Ukraine, Khmelnytsky, Institutskaya street, 11, e-mail: medunya1@gmail.com)

**Abstract.** The article studies the current state of professional development systems of foreign language teachers in Ukraine and France, a comprehensive comparative analysis of their organizational and pedagogical conditions is performed, the ways of their improving are suggested. The topicality of the study is confirmed by the urgent need for teaching professional development in the process of modern educational reforms, a significant contribution to which may be the introduction of best foreign practices. It is relevant to study the example of France, the country that created the first model of continuing education, as well as prepared a legal framework for it. The objective of the study is to determine progressive ideas of the French experience based on the holistic comparative and pedagogical analysis of foreign language teachers' professional development in Ukraine and France and to work out recommendations for their use in the system of continuing pedagogical education in Ukraine. In the process of the research such methods were applied as: structural-semantic, comparative-pedagogical, searching, prognostic. This analysis was carried out according to the following criteria: conceptual and categorical apparatus, quality management and control, regulatory framework, funding, forms, types, models, providers of professional development, program content, methods, providers of international academic mobility, distance education, language spectrum, providers of professional development for teachers of the state language as foreign, associations of foreign language teachers. The results of the study revealed common and different features of the Ukrainian and French systems of continuing education of foreign language teachers, which allowed to determine the shortcomings of organizational and pedagogical conditions for professional development of foreign language teachers in Ukraine. The study served as a basis for the working out the scientific and methodological recommendations for the implementation of the identified progressive ideas of the French experience of professional development of foreign language teachers in the educational space of Ukraine by the conceptual, regulatory, organization-managerial, methodical, research, qualimetric and financial directions.

**Keywords:** teaching professional development, foreign language teachers, France, continuing education, teacher training, educational reform, comparative pedagogical analysis, comparative pedagogy.

## СРАВНИТЕЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ УЧИТЕЛЕЙ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ В УКРАИНЕ И ФРАНЦИИ

© 2020

**Медынская Алина Валентиновна**, аспирантка кафедры международных отношений и туризма  
*Хмельницкий национальный университет*

(29000, Украина, Хмельницкий, улица Институтская, 11, e-mail: medunya1@gmail.com)

**Аннотация.** В статье рассмотрено современное состояние систем профессионального развития учителей иностранных языков в Украине и Франции, осуществлен комплексный компаративный анализ их организационно-педагогических условий, предложены пути их совершенствования. Актуальность исследования подтверждается насущной необходимостью профессионального совершенствования учителей в свете современных образовательных реформ, весомым вкладом в которое может служить внедрение передового зарубежного опыта. Целесообразным является изучение примера Франции, страны, которая создала первую модель последипломного образования, а также

разработала для нее нормативно-правовое обеспечение. Целью исследования является выявление прогрессивных идей французского опыта на основе целостного сравнительно-педагогического анализа профессионального развития учителей иностранных языков в Украине и Франции, а также разработка рекомендаций по их использованию в системе непрерывного педагогического образования Украины. В ходе работы использованы такие методы как: структурно-семантический, компаративные-педагогический, поисковый, прогностический. Данный анализ выполнен по следующим критериям: понятийно-категориальный аппарат, управление и контроль за качеством, нормативно-правовая база, финансирование, формы, виды, модели, субъекты повышения квалификации / провайдеры, содержание программ, методы, провайдеры международной академической мобильности, дистанционная образование, языковой спектр, провайдеры профессионального развития учителей государственного языка как иностранного, ассоциации / объединения учителей иностранных языков. Результатами исследования установлены общие и отличительные признаки украинской и французской систем последипломного образования учителей иностранных языков, что позволило определить недостатки организационно-педагогических условий профессионального развития в Украине. Выполненное исследование послужило основой для разработки научно-методических рекомендаций по имплементации выявленных прогрессивных идей французского опыта профессионального развития учителей иностранных языков в образовательном пространстве Украины в концептуальном, нормативно-регулятивном, организационно-управленческом, учебно-методическом, научно-исследовательском, квалиметричном и финансовом направлениях.

**Ключевые слова:** профессиональное развитие учителей, учителя иностранных языков, Франция, последипломное образование, повышение квалификации учителей, реформа образования, сравнительно-педагогический анализ, сравнительная педагогика.

## ВВЕДЕННЯ

*Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.* На сучасному етапі реформування системи освіти України, із впровадженням «Нової української школи», трансформації системи післядипломної освіти існуючої моделі навчання відповідно до потреб сучасності, створення нової нормативно-правової бази та дослідження засобів подальшого вдосконалення професійного розвитку вчителів набуває актуальності.

Особлива увага приділяється новим підходам до професійного розвитку вчителів, що вимагає вивчення зарубіжного досвіду. Впевнений вектор нашої держави до євроінтеграції, можливість вступу України в Європейський Союз, країни-члени якого популяризують плюралізм, актуалізує питання вдосконалення системи післядипломної освіти вчителів іноземних мов. Окрім того, на характер і зміст професійного вдосконалення педагога та розвиток його професійної компетентності впливає зміна соціокультурного контексту вивчення іноземних мов, як засобу міжнародного спілкування [1].

Вважаємо доцільним дослідження досвіду Франції, країни з давньою історією освіти, яка першою запропонувала підвищення кваліфікації вчителів [2], неперервна система якої вважається однією з найкращих у світі, та вивчення іноземних мов в початковій і середній школах є пріоритетним предметом [3].

Сучасні реформаційні процеси в професійному розвитку вчителів, внаслідок дискусій науковців на різних площадках: конференціях, семінарах, курсах підвищення кваліфікації, в медійному просторі, засобах масової інформації тощо, знайшли своє відображення в українському суспільстві та освітньому просторі.

*Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких розглядалася проблема цієї проблеми і на яких обґрунтовується автор; виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.* Питання підвищення кваліфікації вчителів у Франції теоретично обґрунтовано у працях Ю. Несіна [4], В. Лацихіної [5], В. Ковальчука [6] та ін.

Аналіз наукової літератури свідчить про суттєвий доробок французьких та європейських вчених щодо професійної підготовки, становлення і розвитку педагогічних кадрів, вчителів сучасних живих мов. П. Ле Дуароном [7] дано визначення освіти впродовж життя у Франції, Б. Корню [8] розглянуто підготовку та професіоналізацію вчителів, Ф. Перену [9] охарактеризовано теоретичні основи та організаційно-педагогічні умови професійного розвитку вчителів та ін.

Однак, здійснений аналіз науково-педагогічних джерел доводить, що проблема організації професійного розвитку вчителів іноземних мов у Франції до сьогодні не була предметом спеціального дослідження в Україні, що підтверджує актуальність теми та зумовлює необхідність

вивчення прогресивних ідей французького досвіду для обґрунтування перспектив їхнього використання в освітньому просторі України, зокрема у післядипломній професійній підготовці вчителів іноземних мов.

## МЕТОДОЛОГІЯ

*Формування цілей статті.* Мета дослідження – виявлення недоліків української системи післядипломної освіти вчителів іноземних мов на основі цілісного порівняльно-педагогічного аналізу організаційно-педагогічних умов професійного розвитку вчителів іноземних мов в Україні та Франції задля можливості подальшої розробки рекомендацій щодо шляхів їх усунення та використання прогресивних ідей французького досвіду у системі безперервної педагогічної освіти України.

*Постановка завдання.* Відповідно до мети дослідження визначено такі основні завдання дослідження:

- охарактеризувати сучасний стан професійного розвитку вчителів іноземних мов в Україні та Франції;
- здійснити порівняльно-педагогічний аналіз професійного розвитку вчителів іноземних мов в Україні та Франції
- виявити недоліки у вітчизняній системі післядипломної освіти вчителів іноземних мов на основі проведеного аналізу.

*Методи, методики та технології, що використовувалися.* Для реалізації визначених завдань використано комплекс взаємодоповнюючих методів:

- структурно-системний метод для виявлення структурних й функціональних особливостей системи безперервної педагогічної освіти України і Франції;
- компаративно-педагогічний для порівняння і виявлення подібних і відмінних підходів у професійному розвитку вчителів іноземних мов французького та українського досвідів;
- пошуковий для формування узагальнених висновків, виявлення раціонального і практично ціннісного у наукових роботах з порівняльної педагогіки.

## РЕЗУЛЬТАТИ

*Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.* Трансформація сфери зумовлює зміни статусу самого вчителя. Концепцією Нової Української Школи затверджено нові професійні стандарти, що є базою професійного розвитку, в тому числі, і вчителів іноземних мов, які почали навчання учнів з 2018 року в «новій школі». Відповідно до цього, створена мережа установ незалежної сертифікації, в якій здійснюється зовнішнє оцінювання професійних компетентностей педагогічних працівників. У всіх установах цієї мережі виявляють вчителів з високим рівнем професійної майстерності, які володіють методиками компетентісного навчання, новими освітніми технологіями та сприяють їх поширенню

[1].

Проте, існує низка характерних ознак професійного розвитку вчителів іноземних мов в Україні, які наразі знаходяться на стадії розроблення / розвитку / впровадження.

Для досягнення мети дослідження, нами було проведено порівняльно-педагогічний аналіз забезпечення безперервного професійного розвитку вчителів іноземних мов (далі – ПРВІМ) у Франції та Україні, який виявив спільні та відмінні ознаки. Даний аналіз представлено у таблицях 1, 2.

Таблиця 1 – Порівняльно-педагогічний аналіз теоретичних засад безперервного професійного розвитку вчителів іноземних мов в системах післядипломної освіти України і Франції

Критерій	Україна	Франція
Поняттєво-категоріальний апарат ПРВІМ	Посада, вчитель початкових класів; вчитель ЗНЗ; викладач ВНЗ [10] Професійне зростання: підвищення кваліфікації; післядипломна освіта; безперервний професійний розвиток [11]	Посада: викладач 1 ступеня; викладач 2 ступеня; викладач ВНЗ [3] Професійне зростання: підготовка, що триває; освіта; продовження життя; професійне вдосконалення [3]
Нормативно-правова база ПРВІМ	Закони України «Про освіту» (2017), «Про професійний розвиток працівників» (2012), «Про повну загальну середню освіту» (2020); Постанови КМУ; Накази і листи МОН України; Накази та листи місцевих органів освіти та науки; Рамка безперервного професійного розвитку вчителів іноземних мов, Типова програма підготовки вчителів іноземних мов [10–14]	Освітній кодекс; декрети, накази та циркуляри Міністерства національної освіти та молоді; Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти; звичени, викладання, оцінювання (2003); Генеральний план підвищення кваліфікації педагогічних працівників [3; 15–16]
Зміст програм ПРВІМ	Розвиток лінгвістичних компетентностей; педагогічної майстерності; дослідницької компетентності; ІКТ компетентності; емоційної інтелекту; розвиток педагогічних компетентностей вчителів, які працюють в НУШ; інноваційні методи викладання; методи інклюзивного навчання, ігрових техник [1; 12–14]	Розвиток мовних навичок вчителів; медійної грамотності; ІКТ компетентностей; навичок роботи в інклюзивній освіті; міжкультурної компетентності; театральних здібностей; науково-дослідницької компетентності; аналіз наявних практик; вдосконалення тренерських навичок; вдосконалення умінь геймифікації; підтримка рефлексивної поведінки вчителів [16–19]
Методи ПРВІМ	Комунікативний, аудіовізуальний, інтерактивний, геймифікаційний, проєктний, інсценізація, моделювання ситуацій [12–13]	Комунікативний, інтерактивний, рефлексивний, аудіовізуальний, геймифікаційний, проєктний, інсценізація [16–19]
Форми організації ПРВІМ	За способом організації: очна (денна, вечірня), заочна (дистанційна), очно-дистанційна, очно-заочна, За місцем організації: інституційна, дуальна, на робочому місці (в школах) [12–13]	За способом організації: академічне навчання (очне, дистанційне, гібридне, колективне, індивідуальне), науково-дослідна діяльність, віртуальна За місцем організації: інституційна, дуальна, он-лайн навчання, за місцем роботи [3; 16; 20]
Види ПРВІМ	Навчання за програмою підвищення кваліфікації, академічна мобільність; наукове стажування; самоосвіта; здобуття наукового ступеня / вищої освіти [12–13]	Курси підвищення кваліфікації; професійна академічна мобільність; самоосвіта; участь у театральних студіях; у проєктах професійного розвитку, у тому числі, наукових [16]
Моделі організації ПРВІМ	Компетентнісна, диверсифікована, пролонгована, особистісно-орієнтована, міжгалузева [11–13]	Університетська, шкільна (схоластична), контрактна, компетентнісна, інтерактивно-рефлексивна, віртуальна [3; 16]

\*Складено автором

Отже, порівняльно-педагогічний аналіз особливостей професійного розвитку вчителів іноземних мов Франції та України, здійснений на основі вищеприписаних досліджень, дав змогу виявити спільні та відмінні ознаки, а також, як результат, низку недоліків вітчизняної системи післядипломної освіти, шляхи усунення яких залишаються невизначеними. Наведемо основні з них: відсутність Освітнього кодексу; відсутність генерального плану та чіткої стратегії підвищення кваліфікації педагогічних працівників; відсутність проєктів професійного розвитку на участь вчителів, у тому числі наукових; відсутність театральних студій; мала кількість закладів неперервної освіти, де поєднуються магістратура, педагогічна інтернатура і курси підвищення кваліфікації; відсутність державного дистанційного навчального закладу; малий обсяг програм міжнародної академічної мобільності та мала кількість їх провайдерів; відсутність єдиної точки доступу до інформаційних ресурсів різних закладів з вивчення і викладання іноземних мов; мала кількість державних он-лайн платформ для ПРВІМ, малий обсяг вітчизняних розробок матеріалів для розміщення на державних ресурсах; відсутність спільних наукових проєктів закладів післядипломної освіти щодо впровадження ІКТ; малий обсяг мовного спектру пропозицій ПРВІМ; відсутність напрямів перепідготовки і підвищення кваліфікації за спеціальністю «Українська мова як іноземна» для вчителів середніх навчальних закладів; відсутність мережі державних українських шкіл Хуманитарні Балканські дослідження. 2020. Т. 4. № 3(9)

за кордоном; відсутність популяризації створення і роботи професійних асоціацій вчителів іноземних мов та ін.

Таблиця 2 – Порівняльно-педагогічний аналіз організаційних засад безперервного професійного розвитку вчителів іноземних мов в системах післядипломної освіти України і Франції

Критерій	Україна	Франція
Суб'єкти підвищення кваліфікації / Провайдер ПРВІМ	Державні: заклади післядипломної освіти, вищі навчальні заклади, місцеві методичні центри, державна он-лайн платформа НУШ. Недержавні: організації неформальної освіти, недержавні он-лайн платформи, міжнародні освітні центри з викладання іноземних мов, недержавні громадські організації, об'єднання вчителів [12–14; 22–23]	Національні: Вищі Інститути Викладання та Виконання, Інститут підвищення кваліфікації в галузі освіти, Франс Едокасьйон ентенасьйональ, державні он-лайн платформи, Національний центр дистанційної освіти, мережі французьких закордонних шкіл, мережа Канопе. Недержавні: громадські організації, французькі та / або міжнародні об'єднання / асоціації / федерації вчителів іноземних мов [16–20]
Провайдери міжнародної академічної мобільності для ПРВІМ	Державні: відсутні Міжнародні: Erasmus+, eTwinning Plus [20]	Державні: 9 організацій Міжнародні: Erasmus+, eTwinning Plus [20]
Дистанційна освіта в ПРВІМ	Державні ресурси для розміщення вітчизняних розробок: НУШ для вчителів англ. мови Державні ресурси для розміщення іноземних розробок: сайт МОН, сайти закладів післядипломної освіти, сайти місцевих департаментів та управлінь Недержавні ресурси: студія EdEga, eTwinning, Європейська платформа освіти дорослих, Європейський молодіжний портал, платформи іноземних та вітчизняних видавництв, освітніх порталів, громадські організації	Державні ресурси для розміщення вітчизняних розробок: Портал Eduscol, мережа Canopé, CNEI, INTEF, ENS Lyon онлайн платформи (Magistere, NéoPassation, Apprendre l'INTEF, La Clé des langues), ресурси INSPE, BAN eTwinning France, ресурси міжнародних організацій, мережі французьких закордонних закладів, MOOC, інтернет-конференції та ін [19] Недержавні ресурси: міжнародні організації, мережі недержавних, французьких закордонних закладів, асоціації, MOOC та ін [19]
Мовний спектр ПРВІМ	Англійська, німецька, французька, іспанська, португальська	Англійська, німецька, італійська, арабська, китайська, іспанська, португальська, японська, польська, іврит, російська, голландська [17; 19]
Провайдери ПР	Відсутні (Інститут неперервної освіти ім. М. П. Драгоманова – для викладачів української як іноземної в ЗВО) [21]	6 структурованих розгалужених організацій, заручених підтримкою держави [17; 19]
Асоціації / об'єднання вчителів ІМ	Українські: 2 асоціації Міжнародні: 2 асоціації [22–23]	Французькі: 6 асоціацій Міжнародні: 4 організації [24]
Управління і контроль за якістю ПРВІМ	Міністерство освіти і науки України; Державна служба якості освіти; Український центр оцінювання якості освіти; акредитовані незалежні установи оцінювання та забезпечення якості ПРВІМ України; обласні, районні, міські департаменти та управління освіти [10–13]	Рада Європи; Міністерство національної освіти і молоді; Міністерство Європи та закордонних справ; Міністерство вищої освіти, досліджень та інновацій; Національна рада з оцінювання шкільної освіти; Генеральне управління шкільної освіти; Генеральне управління трудовими ресурсами; Академічна делегація підготовки та діяльності педагогічної освіти, керівний апарат регіональних академії; регіональні комісії з вивчення іноземних мов [3; 15–16]
Фінансування ПРВІМ	Державне, місцеве, міжнародне грантове, донатівне, інші джерела, не заборонені законодавством [10–13]	Державне, міжнародне грантове, публічне (кошти громадських організацій), спонсорське, донатівне [3; 15–16]

\*Складено автором

Загалом, дослідженням встановлено, що в обох країнах професійний розвиток учителів здійснюється на засадах компетентнісного та особистісно-орієнтованого підходів, імплементації зарубіжного досвіду, інноваційності, науковості, добровільності навчання, демократизації навчання, спрямованих на інтелектуально-креативний розвиток учителів.

Порівняння отриманих результатів з результатами у інших дослідженнях. Вперше, окрім професійної підготовки та професійного становлення, розглянуто професійний розвиток вчителів-спеціалістів іноземної філології Франції. Дане дослідження, на відміну від результатів інших досліджень професійного розвитку та системи підвищення кваліфікації вчителів, дозволяє не тільки виявити «слабкі місця» вітчизняної системи післядипломної освіти, а й ґрунтуючись на виявлених недоліках, запропонувати шляхи їх усунення.

ВИСНОВКИ

Висновки дослідження. В умовах динамічного реформування вітчизняної шкільної освіти, набуває виняткової актуальності і необхідності якісне вдосконалення вчителів іноземних мов як вчителів нової формації, які є активними учасниками реформи Нової школи України. На нашу думку, імплементація західної моделі професійного розвитку вчителів іноземних мов є одним із найголовніших факторів успішного реформування.

Впровадження французького досвіду може сприяти практичному вдосконаленню змістового, операційного та науково-методичного компонентів професійного розвитку вчителів іноземної мови в Україні.

Загалом, поступова адаптація національної системи освіти України до європейських вимог і критеріїв уможливила усвідомлення значущості якісного безперервно-



го професійного розвитку учителів іноземних мов для покращення статусу нашої держави в міжнародному освітньому просторі.

Виконаний порівняльно-педагогічний аналіз актуалізує усвідомлення потреби вдосконалення системи післядипломної освіти в Україні й дозволяє обґрунтувати науково-методичні рекомендації щодо усунення недоліків, а також виявлення та подальшого використання прогресивних ідей французького досвіду в українській педагогічній реальності з метою покращення стану професійного розвитку вчителів іноземних мов.

Перспективи подальших досліджень цього напрямку. Перспективу подальших досліджень вбачаємо у компаративному аналізі інноваційних методів у професійному розвитку вчителів іноземних мов, особливостей наставництва, сертифікації, шляхів підвищення мотивації до професійного розвитку, зниження рівня професійного вигорання, а також у розробці науково-методичних рекомендацій щодо виокремлення прогресивних ідей французького досвіду та їх впровадження в українській системі післядипломної освіти.

#### СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи, 2016 р. / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 07.03.2020).
2. Le plan Condorcet pour l'instruction publique (par Jean Jaurès). Mise en oeuvre: 19 mai 2019. URL: <http://www.gauchemip.org/spip.php?article5605> (dernier accès : 15.11.2019).
3. Code de l'éducation. Version consolidée au 29 novembre 2019. URL: [https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?sessionId=CFDFB419988936E7EB436734A863E11E.plgfr24s\\_1?idSectionTA=LEGISCTA000027682795&cidTexte=LEGITEXT000006071191&dateTexte=20191119](https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?sessionId=CFDFB419988936E7EB436734A863E11E.plgfr24s_1?idSectionTA=LEGISCTA000027682795&cidTexte=LEGITEXT000006071191&dateTexte=20191119)
4. Несін Ю. М. Система підвищення кваліфікації вчителів у Франції: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Комунальний вищий навчальний заклад «Херсонська акад. непер. освіти». Херсон. обл., ради 2012. 254 с.
5. Лаціхін В. П. Розвиток системи підготовки педагогічних кадрів у Франції (друга половина XX – початок XXI століття): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.01 / В. П. Лаціхін. К., 2009. – 20 с.
6. Ковальчук В. І. Професійний розвиток учителів: зарубіжний досвід. Освітня політика: портал громадських експертів. Опубліковано: 17.09.2015 URL: <http://education-ua.org/ua/porivnyalna-pedagogika/485-profesijnij-rozvitok-uchiteliv-zarubizhnij-dosvid> (дата звернення: 07.03.2020).
7. Pierre Le Douaron. La formation tout au long de la vie. Revue française d'administration publique. 2002 / 4 (no 104), p. 573–580 URL: <https://www.cairn.info/revue-francaise-d-administration-publique-2002-4-page-573.htm> (dernier accès : 05.11.2019).
8. Bernard Cornu Teacher Education in France: Universitisation and professionalization – from IUFMs to ESPes, Education Inquiry, Volume 6, 2015. Issue 3: Special Issue: Teacher Education Policies and Developments in Europe, Article: 28649 | Published online: 01 Sep 2015. DOI: 10.3402/edui.v6.28649. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.3402/edui.v6.28649> (dernier accès : 05.11.2016)
9. Perrenoud, Ph. L'organisation du travail, clé de toute pédagogie différenciée. Avec une postface de Jean-Michel Zakharchouk Paris : ESF, 2011. URL: [https://www.unige.ch/fapse/SSE/teachers/perrenoud/php\\_main/OUVRAGES/Perrenoud\\_2012\\_A.html](https://www.unige.ch/fapse/SSE/teachers/perrenoud/php_main/OUVRAGES/Perrenoud_2012_A.html) (dernier accès : 20.11.2019)
10. Про освіту: Закон України. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38–39, ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 21.11.2019)
11. Про професійний розвиток працівників : Закон України від 12.01.2012 № 4312-VI Зміст. Чинний зі змінами. Перевірено 08.07.2019. [https://kodeksy.com.ua/pro\\_profesijnij\\_rozvitok\\_pratsivnikov.htm](https://kodeksy.com.ua/pro_profesijnij_rozvitok_pratsivnikov.htm) (дата звернення: 21.11.2019)
12. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16 січня 2020 року. Розділи: «Учитель отримає реальні можливості для педагогічної свободи»; «Педагогічна інтернатура для молодого вчителя»; «Більше можливостей для педагогічного зростання вчителів». URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/prijnyato-novij-zakon-pro-povnu-zagalu-serednyu-osvitu-za-progolosuvani-450-nardepiv> (дата звернення: 21.01.2020)
13. Деякі питання кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників: Постанова КМ України від 21.08.2019 р. № 800 {із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 1133 від 27.12.2019} URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 21.01.2020)
14. Рамка безперервного професійного розвитку вчителів. / Британська Рада. Міністерство освіти і науки України. 2012, 36 с. URL: [https://4de768e8-93e4-4b18-a62f-857cb66f136e.filesusr.com/ugd/15b470\\_e9c3218bdca1441685aae3fc07961982.pdf](https://4de768e8-93e4-4b18-a62f-857cb66f136e.filesusr.com/ugd/15b470_e9c3218bdca1441685aae3fc07961982.pdf) (дата звернення: 05.03.2020)

15. Cadre européen commun de référence pour les langues: apprendre, enseigner, évaluer (CECR), 2003. URL: <https://www.coe.int/fr/web/common-european-framework-reference-languages> (dernier accès : 20.01.2017)

16. Formation continue. Schéma directeur de la formation continue des personnels de l'éducation nationale - 2019-2022 Le Bulletin officiel de l'éducation nationale. NOR : MENH1927275C circulaire n° 2019-133 du 23-9-2019 MENJ – DGESCO C1-2 – DGRH F1 URL: <https://www.education.gouv.fr/pid285/le-bulletin-officiel.htm> (dernier accès : 20.01.2020)

17. Enseigner les langues vivantes. Eduscol. Ministère de l'Éducation Nationale et de la Jeunesse. URL: <https://eduscol.education.fr/pid31432/enseigner-les-langues-vivantes.html> (dernier accès : 20.01.2020)

18. Conseil de l'Europe, La compétence interculturelle pour tous – Apprendre à vivre dans un monde pluriel, Série Pestalozzi, n° 2, Strasbourg, 2012.

19. Langues vivantes. Eduscol. Ministère de l'Éducation Nationale et de la Jeunesse. URL: <https://eduscol.education.fr/langues-vivantes/> (dernier accès : 29.12.2019)

20. Échanges et actions de formation à l'étranger pour les enseignants - année 2020-2021. NOR : MENC1926934N. note de service n° 2019-196 du 14-1-2020. Le Bulletin officiel de l'éducation nationale. URL: [www.enseignementsup-recherche.gouv.fr/bo](http://www.enseignementsup-recherche.gouv.fr/bo) (dernier accès : 02.02.2020)

21. Баран Н. Окремі аспекти викладання української мови як іноземної. Актуальні проблеми викладання української мови як іноземної: Міжнародна науково-практична конференція 19 квітня. Біла церква-Білоцерківський НАУ, 2019. С. 3–6.

22. Про АУГ. URL: <https://udgv.org/pro-aug>. (дата звернення: 09.01.2020)

23. Українське відділення Міжнародної асоціації викладачів англійської мови як іноземної. URL: <https://ukraineiatefl.wixsite.com/iateflukraine/professional-development>. (дата звернення: 13.02.2020)

24. Association des Professeurs des Langues Vivantes. URL: [www.aplv-languesmodernes.org](http://www.aplv-languesmodernes.org). (dernier accès : 12.01.2020)

The article was received by the editors 21.06.2020

The article was accepted for publication 27.08.2020